

زیارتگاه‌های عراق

معرفی زیارتگاه‌های مشهور در کشور عراق

تألیف

محمد مهدی فقیه بحر العلوم و احمد خامه یار

جلد
دوم

سرشناسه: فقیه بحر العلوم، محمد مهدی، ۱۳۵۱
 عنوان و نام پدید آور: زیارتگاههای عراق (معرفی زیارتگاههای مشهور در کشور عراق) تألیف: محمد مهدی
 فقیه بحر العلوم و احمد خامه یار.
 مشخصات نشر: تهران: مشعر، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۲ ج.
 شابک: ج. ۲: ۸-۶۴۰-۵۴۰-۹۶۴-۹۷۸
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا.
 موضوع: زیارتگاههای اسلامی -- عراق -- کتابهای راهنما
 موضوع: عراق -- کتابهای راهنما
 شناسه خزانه: خامه یار، احمد، ۱۳۵۸-
 ر. ب. ب. م. ک. ه. ۱۳۹۴: ۹۷/۲۶۳ BP
 رده بندی دیویی: ۲۹۷/۷۶۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۱۶۵

زیارتگاههای عراق

معرفی زیارتگاههای مشهور در کشور عراق
 « جلد دوم »

● تألیف:	محمد مهدی فقیه بحر العلوم، احمد خامه یار
● تهیه و تدوین:	پژوهشکده حدیث و تفسیر
● ناشر:	مؤسسه فرهنگی هنری مشعر
● چاپ و صحافی:	چاپخانه مشعر
● نوبت چاپ:	اول - بهار ۱۳۹۵
● شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
● بها:	۲۴۲۰۰ تومان

شابک: ۸-۶۴۰-۵۴۰-۹۶۴-۹۷۸ ISBN: 978-964-540-640-8

مراکز پخش و فروشگاههای مشعر:

تهران: تلفن: ۰۳۰۳۱۲۰۴۴-۰۲۱ / قم: تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۸۴۰۰

فهرست

دباجه ۱۹

مقدمه ۲۱

فصل پنجم: زیارتگاه‌های استان اردبیل

موقعیت جغرافیایی ۲۳

تاریخچه ۲۳

۱۸۵. مسجد پنجه امام علی علیه السلام ۲۴

۱۸۶. زیارتگاه عزیر پیامبر صلی الله علیه و آله ۲۵

۱۸۷. زیارتگاه سلطان مظفرالدین قاجار کوکثری ۲۵

فصل ششم: زیارتگاه‌های استان انبار

مقدمه ۲۹

زیارتگاه‌های مهم استان انبار ۳۱

۱۸۸. زیارتگاه عبدالله بن مبارک ۳۱

۱۸۹. مزار ایوب پیغمبر صلی الله علیه و آله ۳۶

۱۹۰. مزار سید رجب راوی رفاعی ۳۶

۱۹۱. مزار سید نجم‌الدین رفاعی ۳۷

۳۸	۱۹۲. مزار شیخ حدید
۴۰	۱۹۳. مزار شیخ محمد
۴۱	۱۹۴. مزار شیخ مسعود
۴۲	۱۹۵. مزار اربعین (چهل تن)
۴۲	۱۹۶. مقام امام علی علیه السلام (هیت)
۴۲	۱۹۷ و ۱۹۸. مقام‌های امام علی علیه السلام
۴۲	۱۹۹. مزار خضر نبی علیه السلام

فصل بیستم: زیارتگاه‌های استان بابل

۴۵	موقعیت جغرافیایی
۴۵	گفتار اول: زیارتگاه‌های هر حله
۴۵	تاریخچه شهر حله
۴۶	مقام‌های ائمه علیهم السلام در شهر حله
۴۶	۲۰۰. مسجد رد الشمس یا مشهد الشمس
۵۰	۲۰۱. مقام امام علی علیه السلام
۵۰	۲۰۲. مقام امام زین العابدین علیه السلام
۵۰	۲۰۳. مقام امام محمد باقر علیه السلام
۵۰	۲۰۴. مقام امام جعفر صادق علیه السلام
۵۱	۲۰۵. مقام حضرت مهدی علیه السلام
۵۳	مقابر علما و مشاهیر شیعه
۵۳	۲۰۶. مقبره ابراهیم قسینی
۵۴	۲۰۷. مقبره ابن ادریس حلی
۵۹	۲۰۸. مقبره ابن حماد
۵۹	۲۰۹. مقبره ابن طاووس (ابوالفضائل احمد)
۶۲	۲۱۰. مقبره ابن طاووس (رضی الدین علی)
۶۴	۲۱۱. مقبره ابن طاووس (غیاث الدین عبدالکریم)
۶۶	۲۱۲. مقبره ابن عزالدین حلی
۶۷	۲۱۳. مقبره ابن فهد حسینی

۲۱۴. مقبره ابن نماي حلی (نجیب‌الدین محمد بن جعفر) ۶۷
۲۱۵. مقبره ابن نماي حلی (نجیب‌الدین جعفر بن محمد) ۶۹
۲۱۶. مقبره ابوالمعالي هیتی ۷۰
۲۱۷. مقبره احمد بن ادریس حلی ۷۰
۲۱۸. مقبره حسن دهمستانی ۷۰
۲۱۹. مقبره خلیجی (خلعی) موصلی ۷۲
۲۲۰. مقبره شفیهی حلی ۷۳
۲۲۱. مقبره عبدالعزیز بن سرايا (صفی‌الدین حلی) ۷۴
۲۲۲. قبره هفک حلی ۷۶
۲۲۳. مقبره نجیب‌الدین یحیی همدانی حلی ۷۸
۲۲۴. مقبره وزام بن ابی‌فان نخعی حلی ۷۹
- زیارتگاه‌های امامزادگان و سادات سر حله ۸۱
۲۲۵. مزار امامزاده ابراهیم بن موسی بن علی ۸۱
۲۲۶. مزار امامزاده عبدالله بن موسی بن علی ۸۲
۲۲۷. مزار حسین بن زید شهید ۸۵
- گفتار دوم: زیارتگاه‌های مسیب** ۸۸
۲۲۸. آستان طفلان مسلم بن عقیل ۸۸
۲۲۹. مزار امامزاده قاسم بن امام حسن علیه السلام ۹۰
۲۳۰. مزار محمد بن عقیل بن ابی طالب ۹۵
- گفتار سوم: سایر زیارتگاه‌های استان بابل** ۹۶
- شهر باستانی بابل ۹۶
- زیارتگاه‌ها و مقام‌های پیامبران ۹۶
۲۳۱. مشهد ذوالکفل یا حزقیال پیامبر علیه السلام و مقام خضر علیه السلام ۹۶
۲۳۲. مقام ولادت و محل به آتش انداختن حضرت ابراهیم علیه السلام ۹۹
- ۲۳۳ و ۲۳۴. مزار و چشمه حضرت ایوب علیه السلام ۱۰۰
۲۳۵. مزار حضرت ایوب علیه السلام ۱۰۰
۲۳۶. مزار همسر حضرت ایوب علیه السلام ۱۰۰
- قبر و زیارتگاه‌های اصحاب پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه علیهم السلام ۱۰۰

۲۳۷. مرقد ابراهیم بن عقیل بن ابی طالب ۱۰۰
۲۳۸. مرقد اسماء بنت عمیس ۱۰۲
۲۳۹. مرقد رشید هجری ۱۰۵
۲۴۰. مرقد علی بن محمد سمری ۱۰۸
۲۴۱. مزار جعفر طیار ۱۰۸
- زیارتگاه‌های فرزندان و نوادگان ائمه علیهم‌السلام ۱۰۹
۲۴۲. آستان زید بن امام زین‌العابدین علیه‌السلام ۱۰۹
۴۳. آستان قاسم بن موسی علیه‌السلام ۱۱۸
۲۴. آستان حمزه بن قاسم ۱۲۵
۲۴۵. مزار امام سکر بن علی علیه‌السلام ۱۳۲
۲۴۶. مزار امامزاده یحیی بن علی بن ابی طالب علیه‌السلام ۱۳۴
۲۴۷. مزار امامزاده یحیی بن علی بن ابی طالب علیه‌السلام ۱۳۴
۲۴۸. مزار امامزاده علی بن ابی طالب علیه‌السلام ۱۳۴
۲۴۹. مزار امامزاده هدیه بنت امام حسن سکری علیه‌السلام ۱۳۵
۲۵۰. مزار امامزاده یحیی بن امام علی علیه‌السلام ۱۳۶
۲۵۱. مزار سید ابراهیم بن عبدالله محض ۱۳۶
۲۵۲. مزار سید ابراهیم المضر بن عبدالله ۱۳۶
۲۵۳. مزار ابراهیم بن عقیل بن ابی طالب ۱۳۶
۲۵۴. مزار سید اسماعیل بن ابراهیم طباطبائی ۱۳۷
۲۵۵. مزار سید حسن الأسمر ۱۳۷
۲۵۶. مزار سید حسن بن عبدالله بن عباس بن علی علیه‌السلام ۱۳۷
۲۵۷. مزار سید عبدالله عثمانی ۱۳۸
۲۵۸. مزار سید عبدالله محض و سادات حسینی ۱۳۸
۲۵۹. مزار سید علی بن حسین بن قاسم بن حمزه و محمد بن قاسم ۱۳۸
۲۶۰. مزار سید قاسم بن عباس بن موسی علیه‌السلام ۱۳۹
۲۶۱. مزار سید محمد الأدرع حسینی ۱۴۰
۲۶۲. مزار سید محمد ذبیح بن عبدالله الغمر و سادات حسینی ۱۴۰
۲۶۳. مزار سید یحیی بن عمر علوی ۱۴۱
۲۶۴. هارون فرزند امام موسی کاظم علیه‌السلام حله / خارج شهر ۱۶۳

فصل ششم: زیارتگاه‌های استان بصره

موقعیت جغرافیایی	۱۷۳
تاریخچه شهر بصره	۱۷۳
زیارتگاه‌های شیعه	۱۷۵
۲۶۵. مرقد زید بن صوحان	۱۷۵
۲۶۶. مرقد علی بن یقطین	۱۷۶
۲۶۷. مقام امام علی علیه السلام	۱۷۸
۲۶۸. مقام امام علی علیه السلام	۱۸۰
۲۶۹. مقام امام زین العابدین علیه السلام	۱۸۰
۲۷۰. مقام امام رضا علیه السلام	۱۸۰
۲۷۱. مقام حضرت مهمل علیه السلام	۱۸۱
۲۷۲. مقام حضرت ابی طالب علیه السلام	۱۸۱
زیارتگاه‌های اهل سنت	۱۸۱
۲۷۳. زیارتگاه سهیل بن عبدالله تسمیری	۱۸۱
۲۷۴. مرقد انس بن مالک	۱۸۲
۲۷۵. مرقد حسن بصری و ابن سیرین	۱۸۶
۲۷۶. مرقد زبیر بن عوام و عتبه بن غزوئه	۱۹۷
۲۷۷. مرقد طلحه بن عبیدالله	۲۰۵
۲۷۸. مرقد عباس بن مرداس سلمی	۲۰۸
۲۷۹. مزار ابو الجوزی	۲۰۹
۲۸۰. مزار شیخ خالد	۲۰۹
۲۸۱. مقبره سلیمان بن علی عباسی	۲۱۰
زیارتگاه‌های سادات	۲۱۱
۲۸۲. مزار سید ابراهیم ردینی	۲۱۱
۲۸۳. مزار سید ابوالحسن	۲۱۱
۲۸۴. مزار سید حسن جبیلی	۲۱۱
۲۸۵. مزار سید رجب رفاعی	۲۱۳
۲۸۶. مزار سید صائب نقیب	۲۱۴

۲۸۷. مزار سید عزالدين زفاعی ۲۱۵
 ۲۸۸. مزار سيد نفثة الهذال حسنی ۲۱۵
 ۲۸۹. مزار سيد يحيى زفاعی ۲۱۶

فصل نهم: زیارتگاه‌های استان دهوک

- موقعیت جغرافیایی ۲۱۷
 مهم‌ترین زیارتگاه‌ها و مقابر استان دهوک ۲۱۸
 ۱. زیارتگاه اسماعیل و نیانی ۲۱۸
 ۲. زیارتگاه پیر جب ۲۱۹
 ۹۲. مزار شاه عبدالعزیز بن عبدالقادر گیلانی ۲۲۰
 ۲۹۳. مقبره اسماعیل بن ابراهیم اول ۲۲۰
 ۲۹۴. مقبره سلطان حسین ۲۲۰

فصل دهم: زیارتگاه‌های استان دیالی

- موقعیت جغرافیایی ۲۲۱
 زیارتگاه‌های امامزادگان و سادات ۲۲۲
 ۲۹۵. مزار امامزاده احمد بن موسی علیه السلام ۲۲۲
 ۲۹۶. مزار امامزاده عبدالله بن امام هادی علیه السلام ۲۲۲
 ۲۹۷. مزار امامزادگان عون و عبدالله فرزندان امام هادی علیه السلام ۲۲۳
 ۲۹۸. مزار امامزاده محمد حقیقه ۲۲۳
 ۲۹۹. مزار امامزاده محمد بن موسی علیه السلام ۲۲۳
 ۳۰۰. مزار امامزاده محمد اصغر بن موسی علیه السلام ۲۲۴
 ۳۰۱. مزار سید ابراهیم سمین ۲۲۴
 ۳۰۲. مزار سید غالب رضوی ۲۲۸
 ۳۰۳. مزار سید قاسم تویجری ۲۲۸
 ۳۰۴. مزار سید محمد بن حمزه بن موسی علیه السلام ۲۲۹
 سایر زیارتگاه‌ها ۲۲۹
 ۳۰۵. زیارتگاه علی بن ادریس یعقوبی (ابو ادریس) ۲۲۹
 ۳۰۶. زیارتگاه منصور بطاحی ۲۲۹

۳۰۷	 مزار ابراهیم ادهم	۲۳۰
۳۰۸	 مزار اربعین	۲۳۲
۳۰۹	 مزار اسماعیل نبی ﷺ	۲۳۳
۳۱۰	 مزار اویس قرنی	۲۳۲
۳۱۱	 مزار خوله حنفیه	۲۳۳
۳۱۲	 مزار دانیال نبی ﷺ	۲۳۳
۳۱۳	 مزار شیخ بابا	۲۳۳
۳۱۴	 مزار شیخ مندلی	۲۳۴
۳۱۵	 مزار همد بن حذیفه بن یمان (علمدار)	۲۳۴
۳۱۶	 مزار مقداد بن اسود	۲۳۵

فصل یازدهم: زیارتگاه‌های استان دیوانیه

موقعیت جغرافیایی		۲۳۹
۳۱۷	 مزار امامزاده زید بن موسی ﷺ (ابن النبی)	۲۳۹
۳۱۸	 مزار امامزاده عبدالله بن موسی ﷺ	۲۴۵
۳۱۹	 مزار سید حمزه شرقی	۲۴۵
۳۲۰	 مزار سید عبدالله ابونجم	۲۴۹
۳۲۱	 مزار سید عزیزالله	۲۵۲
۳۲۲	 مزار سید عیسی بن زید شهید	۲۵۳
۳۲۳	 مزار سید محمد ابوشمیله	۲۷۹
۳۲۴	 مزار سید محمد بن حمزه	۲۸۱
۳۲۵	 مزار سید محمد العریس	۲۸۲
۳۲۶	 مزار سید محمد المکفّل	۲۸۴
۳۲۷	 مزار سید یحیی بن عمر غلوی	۲۸۶

فصل دوازدهم: زیارتگاه‌های استان ذی قار

موقعیت جغرافیایی		۲۸۹
زیارتگاه‌های مهم استان ذی قار		۲۸۹

۳۲۸. زیارتگاه شیخ احمد رفاعی ۲۸۹
۳۲۹. مرقد عمرو بن امیه ضمیری (ابوعجله) ۲۹۳
۳۳۰. مزار ام‌العباس ۲۹۴
۳۳۱. مزار امامزاده عمر اشرف بن امام زین‌العابدین علیه السلام ۲۹۴
۳۳۲. مزار سید احمد ابوالریات ۳۰۳
۳۳۳. مزار سید حمد غالی ۳۰۴
۳۳۴. مزار سید خضیر موسوی ۳۰۵
۳۳۵. مزار سید عباس ابوکنه ۳۰۶
۳۳۶. نگاشته به زندگانی عباس بن موسی علیه السلام ۳۰۷
۳۳۷. زیارتگاه امام ربیع عباس بن موسی کاظم علیه السلام ۳۱۲
۳۳۸. مزار سید عبدالله بن عباس غنوی علیه السلام ۳۱۳
۳۳۹. مزار سید محمد بن غالی ۳۱۵
۳۴۰. مزار سید هاشم بن عریض علیه السلام ۳۱۵
۳۴۱. مقام امام علی علیه السلام ۳۱۶

فصل سیزدهم: زیارتگاه‌های استان سلیمانیه

- موقعیت جغرافیایی ۳۱۹
- زیارتگاه‌های مهم استان سلیمانیه ۳۱۹
۳۴۰. زیارتگاه شیخ عیسی برزنجی ۳۱۹
۳۴۱. زیارتگاه شیخ معروف نودهی ۳۲۰
۳۴۲. زیارتگاه کاکا احمد ۳۲۱
- ۳۴۳-۳۴۵. زیارتگاه‌های صوفیان طریقت نقشبندی ۳۲۲

فصل چهاردهم: زیارتگاه‌های استان کرکوک

- موقعیت جغرافیایی ۳۲۳
- زیارتگاه‌های شهر دقوق ۳۲۴
۳۴۶. مزار امام زین‌العابدین علیه السلام ۳۲۴
۳۴۷. مزار امام محمد باقر علیه السلام ۳۲۵

۳۴۸. مزار امامزاده هادی بن موسی علیه السلام ۳۲۶
۳۴۹. مزار امام یل ۳۲۷
۳۵۰. مزار جابر انصاری ۳۲۷
۳۵۱. مزار خضر تیاس ۳۲۹
۳۵۲. مزار شاه قوالس ۳۲۹
- سایر زیارتگاههای شهر کرکوک ۳۳۰
۳۵۳. زیارتگاه دانیال نبی علیه السلام و عزرا و حنین (حنینه) ۳۳۰
۳۵۴. مزار سلطان ساقی ۳۳۰
۳۵۵. مزار سرمدان (عمرو بن معدی کرب) ۳۳۱

فصل شانزدهم: زیارتگاههای استان شنی

- موقعیت جغرافیایی ۳۳۵
- زیارتگاههای مهم استان مشتی ۳۳۵
۳۵۶. مزار امامزاده ابراهیم بن امام حسن علیه السلام ۳۳۵
۳۵۷. مزار امامزاده احمد بن موسی علیه السلام ۳۳۶
۳۵۸. مزار سید ابراهیم بن عبدالله محض ۳۳۶
۳۵۹. مزار سید حیدر ابو غنیمه ۳۳۶
۳۶۰. مزار سید عتی الظاهر ۳۳۷
۳۶۱. مزار سیده علویه کاظمیه ۳۳۷
۳۶۲. مزار سید محمد بن علی ۳۳۷
۳۶۳. مزار سید ناصر العویس ۳۳۷
۳۶۴. مزار سلیمان نبی علیه السلام ۳۳۷
۳۶۵. مقام حضرت مهدی علیه السلام ۳۳۸
۳۶۶. مقام خضر نبی علیه السلام ۳۳۸

فصل شانزدهم: زیارتگاههای استان میان

- موقعیت جغرافیایی ۳۳۹
- زیارتگاههای مهم استان میسان ۳۳۹

۳۶۷. زیارتگاه عزیز پیامبر علیه السلام ۳۶۷
۳۶۸. مرقده کعبه بن زید امدی ۳۶۸
۳۶۹. مزار امامزاده عبیدالله بن علی علیه السلام ۳۶۹
۳۷۰. مزار سید حسین بن زید شهید ۳۷۰
۳۷۱. مزار سید صروط ۳۷۱
۳۷۲. مزار سید علی الزکی ۳۷۲
۳۷۳. مزار سید علی شرقی ۳۷۳
۳۷۴. مزار سید علی غربی ۳۷۴
۳۷۵. مزار سید محمد نفس زکیه ۳۷۵

فصل هفتم: زیارتگاه‌های استان نینوا

۳۶۱. موقعیت جغرافیایی ۳۶۱
- گفتار اول: زیارتگاه‌های شهر موصل ۳۶۲
۳۶۲. زیارتگاه‌های پیامبران ۳۶۲
۳۶۲. زیارتگاه جرجیس نبی علیه السلام ۳۶۲
۳۶۲. زیارتگاه دانیال نبی علیه السلام ۳۶۲
۳۶۳. زیارتگاه شیبث نبی علیه السلام ۳۶۳
۳۶۳. زیارتگاه یونس پیامبر علیه السلام ۳۶۳
- زیارتگاه‌های شیعه ۳۶۴
۳۸۰. مرقده عمرو بن حنظل ۳۸۰
۳۸۱. مرقده خشمی یا شیخ عامر یا ابوالحوارین ۳۸۱
۳۸۲. مزار ام‌المنصوره (شهربانو) ۳۸۲
۳۸۳. مزار اویس قرنی ۳۸۳
۳۸۴. مزار امامزاده ابراهیم بن جعفر صادق علیه السلام ۳۸۴
۳۸۵. مزار امامزاده ام‌کلثوم دختر امام علی علیه السلام ۳۸۵
۳۸۶. مزار امامزادگان حامد و محمود، فرزندان امام حسن مجتبی علیه السلام ۳۸۶
۳۸۷. مزار امامزاده حمزه بن علی علیه السلام ۳۸۷
۳۸۸. مزار امامزادگان رقیه و ام‌کلثوم، دختران امام حسن علیه السلام ۳۸۸

۳۸۹	مزار امامزاده زید بن علی بن الحسین علیه السلام	۳۷۲
۳۹۰	مزار امامزاده عبدالله باهر	۳۷۲
۳۹۱	مزار امامزاده علی بن امام هادی علیه السلام	۳۷۷
۳۹۲	مزار امامزاده فاطمه، دختر امام حسین علیه السلام	۳۷۸
۳۹۳	مزار امامزاده محسن	۳۷۹
۳۹۴	مزار سید عبدالرحمان حسنی	۳۷۹
۳۹۵	مزار سید علی اصغر بن محمد حنفیه	۳۸۲
۳۹۶	مزار سید یحیی بن قاسم حسنی	۳۸۳
۳۹۷	مزار سید تقی	۳۸۶
۳۸۶	زیارتگاه‌های اهل سنت	۳۸۶
۳۹۸	آرامگاه ابن تیر جزین	۳۸۶
۳۹۹	زیارتگاه ابوسعید خدری	۳۸۸
۴۰۰	زیارتگاه فتح موصلی (شاه فتح)	۳۸۹
۴۰۱	زیارتگاه قضیب البیان موصلی	۳۹۲
۴۰۲	مزار حسان (احسان) بکری	۳۹۳
۴۰۳	مزار سفیر رسول صلی الله علیه و آله	۳۹۳
۴۰۴	مزار شیخ ابراهیم	۳۹۳
۴۰۵	مزار شیخ منصور	۳۹۳
۴۰۶	مزار عباس بن مرداس	۳۹۴
۴۰۷	مزار عیسی دده	۳۹۴
۴۰۸	مزار محمد خلیل	۳۹۵
۳۹۶	گفتار دوم: زیارتگاه‌های استان نینوا	۳۹۶
۳۹۶	مقام‌های ائمه علیهم السلام و امامزادگان و سادات در شهرستان موصل	۳۹۶
۴۰۹	مقام امام علی علیه السلام	۳۹۶
۴۱۰	مقام امام زین العابدین علیه السلام	۳۹۶
۴۱۱	مقام امام رضا علیه السلام	۳۹۷
۴۱۲	مقام رأس الحسین علیه السلام	۳۹۷
۴۱۳	مقام حضرت عباس علیه السلام	۳۹۷

۳۹۸	 مزار امامزاده عمر بن امام حسین علیه السلام
۳۹۸	 مزار سید طاهر المعموری
۳۹۹	 مزار سید محمد العلوش
۳۹۹	 زیارتگاه‌های سنجار
۴۰۰	 زیارتگاه‌های مهم منطقه سنجار
۴۰۰	 ۲۱۷. زیارتگاه عبدالعزیز بن عبدالقادر گیلانی
۴۰۱	 ۲۱۸. زیارتگاه عبدالقادر گیلانی
۴۰۱	 ۲. مزار اولاد امام علی علیه السلام
۴۰۱	 ۱. مزار زینب دختر امام علی علیه السلام
۴۰۳	 ۲۱. مزار سید ذکاء الدین اعرجی
۴۰۴	 زیارتگاه‌های مهم منطقه
۴۰۴	 زیارتگاه‌های مهم منطقه
۴۰۴	 ۴۲۲. مزار ابو محمود
۴۰۵	 ۴۲۳. مزار ابراهیم ادهم
۴۰۵	 ۴۲۴. مزار خضر الیاس
۴۰۵	 ۴۲۵. مزار سعد بن عقیل بن ابی طالب
۴۰۶	 ۴۲۶. مزار سید احمد
۴۰۶	 ۴۲۷. مقام امام علی علیه السلام
۴۰۶	 ۴۲۸. مقام امام زین العابدین علیه السلام
۴۰۷	 آثار باستانی مهم استان نینوا

فصل هجدهم: زیارتگاه‌های استان واسط

۴۰۹	 موقعیت جغرافیایی
۴۱۰	 زیارتگاه‌های مهم استان واسط
۴۱۰	 ۴۲۹. آرامگاه متنبی شاعر
۴۱۲	 ۴۳۰. مرقد سعد و سعید، فرزندان جابر بن عبدالله انصاری
۴۱۴	 ۴۳۱. مرقد سعید بن جبیر
۴۱۷	 ۴۳۲. مزار امامزاده معد بن امام هادی علیه السلام

۴۳۳. مزار سید تاج‌الدین آوی ۴۱۸
- ۴۳۴ و ۴۳۵. مزار سید راشد و مزار سید سلیمان ۴۲۰
۴۳۶. مزار سید علی بن حسن مثنی ۴۲۰
۴۳۷. مزار سید محمد خانری ۴۲۰
۴۳۸. مزار سید محمد بن حسن سنایی ۴۲۵
۴۳۹. مزار سید موسی بن حسن مثنی ۴۳۱
۴۴۰. مقام حضرت مهدی (عج) و قبر محمد بن قاسم صوفی علوی ۴۳۱
- پیوست تصاویر ۴۳۵
- کتابنامه ۵۰۳

دیباجه

کشور عراق، مکانی است که تن از امامان معصوم علیهم السلام در شهرهای مقدس نجف، کربلا، کاظمین و سامرا، باشد که همه ساله، شاهد گردهمایی‌های بزرگ شیعیان و دوستداران اهل بیت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، مراسم اسم‌های زیارتی، نظیر زیارت اربعین و عرفه است. افزون‌براین، در کشور عراق تعداد بسیار زیادی از مساجد و اماکن متبرکه، نظیر مساجد مقدس کوفه و سهله و مقام‌های امامان و مبران علیهم السلام و قبور و زیارتگاه‌های بسیاری از صحابه پیامبر صلی الله علیه و آله و یاران ائمه علیهم السلام و نیز مدارس، اماکن، علمای، فقها، عرفا و اولیا قرار دارد که زیارتگاه مسلمانان راستین و معتقد است.

کتابی که پیش روی خواننده محترم قرار دارد، حاصل تحقیقات و مطالعات گسترده دو پژوهشگر فاضل و ارجمند، آقایان محمد مهدی فقیه محمدی جلانی و بهرام و احمد خامه‌یار، از محققان در حوزه مزارشناسی است. مؤلفان محترم در این اثر، با تکیه بر منابع مهم تاریخی، انسب، جغرافیا و سفرنامه‌های قدیمی به معرفی بیش از چهارصد زیارتگاه عراق پرداخته‌اند که در گام بعدی به هزار زیارتگاه توسعه خواهد یافت. به جرأت می‌توان گفت این کتاب، جامع‌ترین پژوهش به زبان فارسی است که تاکنون درباره زیارتگاه‌های عراق انجام شده است.

در پایان، پژوهشکده حج و زیارت، ضمن تشکر از دو مؤلف محترم، از حجت‌الاسلام دکتر محمدسعید نجاتی به خاطر تدوین شرح حال برخی از بزرگان و از حجت‌الاسلام سید علی علوی به خاطر در اختیار گذاشتن تصاویر بقاع متبرکه عراق، قدردانی نموده و از تمام اندیشوران حوزه و دانشگاه استدعا دارد تا این پژوهشکده را از راهنمایی‌ها و نظرات خود بهره‌مند سازند. به امید آنکه این اثر، مورد توجه فرهیختگان محترم قرار گیرد.

پژوهشکده حج و زیارت

گروه تاریخ و سیره

www.ketab.ir

مقدمه

سرزمین عراق، خاستگاه تمدن‌های کهن بین‌النهرین که از تمدن‌های مهم باستانی بشر بوده، از اهمیت ویژه‌ای در تاریخ برخوردار بوده است. این سرزمین پس از اسلام، مدتی در زمان خلافت امام علی (ع) و پس از ایشان در دوره خلفای عباسی، سال‌ها به مرکز خلافت پهناور اسلامی تبدیل شد. این روند، عاملی برای شکل‌گیری تعدادی از مراکز مهم علمی و فرهنگی جهان اسلام، نظیر حوزات بصره، واسط و بغداد در این سرزمین گردید. این شهرها در طول قرون اولیه اسلام، خاستگاه بسیاری از مذاهب کلامی و فقهی، گرایش‌های فکری، جنبش‌های سیاسی و جریان‌های اجتماعی بوده است.

بی‌تردید، انتخاب کوفه به عنوان مرکز خلافت از سوی ائمه و زمان پیش و حضور امامان شیعه (ع) و به خاک سپردن ایشان در این سرزمین و نیز قیام‌های سیهی و سادات علوی، از عوامل تأثیرگذار در تبدیل شدن عراق به یکی از مراکز مهم تشیع بودند. در طول مراحل تاریخی مختلف نیز شاهد شکل‌گیری حوزه‌های مهم فقهی و علمی شیعه در کوفه، بغداد و حله در قرون اولیه و میانی، و دو حوزه مهم نجف و کربلا در قرون متأخر بوده‌ایم.

بدین ترتیب، وجود مساجد متبرکه و عتبات عالیات شیعه و مقام‌های ائمه (ع) و قبور و زیارتگاه‌های بسیاری از سادات و امامزادگان و نیز علمای بزرگ شیعه و حتی ائمه

مذاهب اهل سنت، نظیر ابوحنیفه و صوفیان بزرگ جهان اسلام، نظیر عبدالقادر گیلانی در خاک عراق. آن را به یکی از مقاصد مهم گردشگری دینی مسلمانان، از سرتاسر جهان اسلام تبدیل کرده است و همین مسئله، لزوم پژوهش در این موضوع را اقتضا می‌کند. با وجود حجم نسبتاً بالای آثاری که تاکنون درباره تاریخچه عتبات عالیات و زیارتگاه‌های عراق یا مزارات برخی شهرهای آن، به نگارش درآمده است. هنوز اثر پژوهش یا تالیفی که دربرگیرنده بیشترین تعداد از زیارتگاه‌های موجود در خاک عراق باشد، منتشر نشده است. هدف از نگارش کتاب حاضر، برطرف کردن این کمبود و پاسخگویی به این موضوع موجود در این زمینه بوده است.

با توجه به ابرام سرعت‌بخشی در تهیه این اثر و ارائه هرچه سریع‌تر آن به مخاطبان و خوانندگان محترم و نیز فردیت محدودی که با در نظر گرفتن گستردگی و حجم بالای کار، برای پژوهش و نگارش این اثر در اختیار داشتیم، طبیعی است که این نوشتار خالی از کاستی نباشد. اما امیدواریم با درج این کتاب، این کاستی‌ها را برطرف سازیم و در فرصت مناسب نیز تحقیقات میدانی لازم را برای بازدید از زیارتگاه‌ها و اطلاع از آخرین وضعیت آنها، به عمل آوریم.

در این پژوهش، تلاش شده است تا همه زیارتگاه‌هایی که در منابع دسترس به آنها اشاره شده است، بررسی شود. در بررسی هر زیارتگاه، شرح حال صاحب زیارتگاه، بررسی اعتبار و سند زیارتگاه، تاریخچه و توصیف معنوی آن، بیان شده است. گفتنی است که متأسفانه، گروه‌های تکفیری و تروریستی، برخی زیارتگاه‌های معرفی شده در این کتاب را تخریب کرده‌اند.

بحرالعلوم - خامه‌یار

بهار ۱۳۹۳